

voorwoord

We kunnen er niet om heen. De felle besparingen bij onze musea zijn onverdiend. Net voor de verkiezingen eisten de belangrijkste musea nog een verdubbeling van hun subsidies maar dat is hen niet gegund. In totaal krijgen de Vlaamse landelijke musea € 8.5 miljoen euro subsidies. In de ons omringende landen zijn er voorbeelden genoeg van musea die op zich alleen veel meer krijgen. Nochtans hebben we heel wat erfgoed te koesteren, te bewaren en te ontdekken. Onze Vlaamse musea zetten jaarlijks miljoenen mensen in beweging die zich gretig onderdompelen in de boeiende verhalen die musea brengen. De toegangsprijzen voor onze musea zijn in tegenstelling tot het buitenland nog altijd relatief goedkoop en het valt te vrezen dat er hier en daar een verhoging komt. Zal het publiek zich hierdoor laten afschrikken? Vermoedelijk niet. Wie wel eens twee keer zou kunnen nadenken zijn scholen en jongeren. En dat is een spijtige zaak want een draagvlak creëren is iets van lange adem en het is druppelsgewijs dat musea de band met jongeren aanhalen. Ook uw tijdschrift zal de buikriem moeten aanhalen, maar in elk geval blijft de abonnementsprijs onveranderd voor wie herabonneert voor het einde van het jaar. In 2015 brengen we weer een gevarieerd aanbod van thema's uit onze musea en tentoonstellingen en kan u ondanks de crisis weer genieten van de kortingen op onze mooie kunstboeken. We verwelkomen u graag op de boekenbeurs of spring eens binnen in ons kantoor in Gent. U kan er uw voordelen ter plekke meenemen.

PETER WOUTERS

KUNSTENAAR 02

Vensters op
veranderende landschappen
KAREN VERMEREN

MUSEUM 08

**HET FRANSMANSMUSEUM
IN VERVLOGEN WOORDEN**
Forse handen, dansende lijven

TENTOONSTELLING 14

Berlinde De Bruyckere
SMAK

TENTOONSTELLING 20

Vesalius
M LEUVEN

WEBSTEK 25

BOEKEN 30

THEMA
VIKINGEN !

Vensters op **veranderende landschap**

KAREN VERMEREN

De jongste tijd is het werk Karen Vermeren op diverse plaatsen in het land te zien, ook in de openbare ruimte die ze op een zeer eigen manier bespeelt.

Karen Vermeren, *Snežna in Elsene*, 2011, acryl en tape op karton, 204 x 204 cm

VAN STILLEVEN NAAR LANDSCHAP Karen Vermeren (°1982) is geboren en getogen in Gent en studeerde aan Sint-Lucas aldaar. Ze kreeg er les van belangrijke kunstenaars als Peter Buggenhout (°1963), Willem Cole (°1957) en Ronny Delrue (°1957). Ze brachten elk op hun manier inzichten bij. Het waren vooral Johan Boutelegier (°1955) en Patrick Verlaak (°1959), beiden zeer begaan met het landschap, die – nu wat van op afstand bekeken – haar belangstelling voor het landschap hebben aangescherpt. Boutelegier en Verlaak, het zijn beiden ‘stille’ schilders. Over Boutelegier schreef Roland Jooris “Zijn schilderijen laten zien wat ze verbergen en verbergen wat ze laten zien.” Patrick Verlaak is vooral bezig met de relatie tussen natuur en architectuur, en hij vertrekt hierbij dikwijls vanuit de Italiaanse schilderkunst van de vijftiende eeuw, maar evenzeer vanuit de eigen ervaring van het wandelen en het ondergaan, het beleven.

Tijdens de jaren in Sint-Lucas legde Karen zich toe op het stilleven. Potten met vloeistoffen, kwallen en dies meer konden haar mateloos boeien. “Tijdens mijn studie heb ik me eigenlijk vooral bezig gehouden met een grenzeloze verwondering.” Zo is ze als vanzelf tot het landschap gekomen en tot de abstrahering daarvan. In 2004 maakt ze, zoals vele studenten, gebruik van het Europese Erasmusprogramma voor uitwisselingen. Ze kiest voor Finland en gaat in Helsinki aan de *Kuvataideakatemia* studeren. Deze Finse Academie voor Schone Kunsten heeft een zekere faam en krijgt veel buitenlandse vragen om er te mogen studeren. De relaties tussen de Gentse en de Finse school zijn goed en dat helpt. Karen kan er zeer zelfstandig werken, krijgt regelmatig feedback van haar docenten en weet de workshops van de internationale gastdocenten zeer te waarderen. Ze vindt het een heel erg verrijkende ervaring.

“Tijdens mijn studie heb ik me eigenlijk vooral bezig gehouden met een grenzeloze verwondering

Karen Vermeren, *Etna in CIAP*, editie 14 exemplaren, 2014, grisaille gebrand op glas, 34 x 23,5 cm (x 14 ex.)

Eens afgestudeerd in 2005 krijgt ze een beurs als gaststude-
dente in de Kunsthogeschool van Bergen in Noorwegen. Ze
kan op die manier wat afstand nemen van het gewone leven
als studente en ze maakt uiteraard gebruik van het superro-
mantische landschap om er vooral veel gekleurde tekenin-
gen te maken.

IJSLAND EN EILAND Het landschap als zodanig heeft haar
nu helemaal in de ban. In Finland al was Karen Vermeren
bijzonder begeistert door de bevroren zee. Ze gaat ook re-
gelmatig op reis en zoekt de extreme landschappen op. Dat
doet ze niet enkel in de noordelijke contreien, ze gaat bij-
voorbeeld ook naar Nicaragua. Ondertussen studeert ze
voort. Ze volgt de lerarenopleiding aan Sint-Lucas in Gent
en behaalt daarnaast haar diploma van Master in Beeldend
Onderzoek aan de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen.
Ze is eigenlijk voortdurend op ontdekkingsreis en ze mijdt
de minder comfortabele situaties niet. Zo gaat ze volgend
jaar in juni een residentie meemaken in Spitsbergen. Haar
applicatie is ontvankelijk verklaard en ze is daar heel geluk-
kig om. Het is niet zomaar een residentie, maar in feite een
reis met een zeilschip in de zee en de fjorden in de ruime
omgeving. Het is een initiatief dat vanuit New York georga-
niseerd wordt en een tiental kunstenaars de mogelijkheid
geeft om de tocht mee te maken en zich te confronteren met
ongerepte landschappen. Karen Vermeren is trouwens ge-
fascineerd door gletsjers. Deze natuurfenomenen “staan
symbool voor een tijd die heel ver voor ons ligt, ze laten je
bewust worden van je nietigheid. En vooral nu, omdat ze zo
broos worden, zo vlug aan het veranderen zijn en wij daar
toch voor een deel oorzaak van zijn.”

Ze heeft ook een residentie achter de rug op het eiland

Comacina in het Comomeer. Het eiland was privé-eigendom
van Augusto Caprani die het in 1919 bij testament schonk
aan koning Albert I om zo zijn sympathie te tonen voor de
moed die de Belgen hadden opgebracht tijdens de Eerste
Wereldoorlog. Het jaar daarop maakte de koning het over
aan Italië. Het wordt nu beheerd door de Brera-academie
in Milaan om er zowel Belgische als Italiaanse kunstenaars
te laten verblijven. Er zijn daarvoor een drietal eenvoudige
woningen opgetrokken. Karen Vermeren: “Je zit daar he-
lemaal op jezelf en dat is echt wel confronterend voor ie-
mand van deze tijd. Er is geen internet, er is wel een duur
restaurant en in het seizoen wordt het eiland dagelijks door
bemiddelde toeristen bezocht, die dan hun neus tegen het
raam komen drukken.”

Tijdens haar verblijf van drie weken heeft ze een boek met
monotypes gemaakt. Het valt op hoe de reling van het terras
een grote rol speelt in die tekeningen. “Het is bijzonder hoe
een dergelijke reling je blik op het landschap afbakent.” De
monotypes zijn met allerlei mogelijke materialen gemaakt,
met alles wat daarvoor bruikbaar was. “Vaak waren de reac-
ties van de verschillende materies tegenover elkaar voor mij
een bron van verwondering en van nieuwe inspiratie.”

GROTTEN EN GLETSJERS Eigenlijk is Karen Vermeren niet
zozeer geïnteresseerd in het landschap als zodanig, ze is voor-
al geboeid door de processen die dat landschap hebben ge-
vormd. Zoals een wetenschapsmens inzicht wil verwerven in
de geologische lagen, de beweging van de tektonische platen,
de verschuivingen en veranderingen die voortdurend aan
de gang zijn, zo wil zij dat doen vanuit het standpunt van de
kunstenaar. Ze dringt door in een landschap tot in de diepte,
ze toont niet enkel de oppervlakkige schoonheid ervan.

Karen Vermeren, *Snežna in Elsene*, 2011, acryl en tape op plastic, 330 x 670 cm

En altijd is er die relatie met architectuur. Haar werk wordt immers getoond in een ruimte, in een architecturale context en juist die context is terug te vinden in haar werk, soms heel duidelijk en expliciet, soms op een meer subtiele manier.

Grotten, de plekken waar je diep in de aarde kunt doordringen, zijn een voor de hand liggende bron van inspiratie. De bekende grotten van Snežna in Slovenië, met de ijszuilen, zijn haar thema voor een expositie in 2011 in Elsene. Het gebouw waar ze exposeert wordt gekenmerkt door enkele zuilen en kolommen. Ze legt een verband tussen die sterk aanwezige architecturale elementen en de ijszuilen in Snežna. Ze toont er een aantal grote, kleurrijke werken die zowel de grotten als de ruimte als referentie hebben. Karen Vermeren: "Ik neem de structuur van het gebouw over in mijn tekening en combineer die met die van de grot." Het principe kan eenvoudig lijken en is dat ook in wezen, de toepassing echter dwingt groot respect af. Het werk is van die aard dat het de toeschouwer geen toeschouwer meer laat zijn maar eerder participant. Hij wordt betrokken in het werk want hij staat in diezelfde ruimte, hij bepaalt voor zichzelf willens nillens zijn positie.

Voor een project in de Galerie M'atuvu in Brussel nam ze de grot van Foissac als uitgangspunt. Die galerie is eigenlijk eerder een vitrineproject. Het werk wordt dus voornamelijk via het raam gezien en die begrenzing nam ze op in haar werk, het raster van het raam doorkruist het werk, doorprijkt de illusie van de grot maar voegt er meteen iets aan toe. Karen Vermeren gebruikt voor haar werken heel dikwijls tape om begrenzing en perspectief weer te geven. In de

tentoonstellingsruimte van het bibliotheekcomplex Twee-bronnen in Leuven gebruikt ze het grote raam voor een schildering in acryl en tape. Het is een werk van meer dan drie meter bij zes meter. Het toont een op de Mingo Falls in het reservaat van de Cherokee geïnspireerd landschap. Het beeld werd gedwongen binnen een lijnenspel dat overeenstemt met de architectuur van dit gebouw van Henry Van de Velde. Het is wonderlijk hoe je als toeschouwer zoekt naar het juiste standpunt en onder de zachte dwang van de wetten van het perspectief geleid wordt.

Voor haar deelname aan de tweede uitgave van Coup de Ville in Sint-Niklaas in 2013 deed Karen Vermeren meerdere ingrepen. Ze gebruikte hiervoor de ramen van leegstaande

Karen Vermeren, *Foissac in Brussel*, 2010, acryl en tape op plastic

FOTO: SASKIA VANDERSTICHELE

Karen Vermeren, *Etna in CIAP*, 2014, acryl en kalk op het raam, 200 x 136 cm

panden. Een van die panden was gelegen op een plein. Op de ramen van de benedenverdieping maakte ze met tape een tekening, wie het juiste standpunt innam, kon de contouren terugzien van de in de ramen weerspiegelde gebouwen en het straatmeubilair. Een kleine ingreep die de opmerkelijke voorbijganger even bewust liet worden van zijn omgeving. Op enkele andere winkelramen maakte ze meer uitgewerkte schilderijen van gletsjers. Ze sprak van 'vergletsjering' van de winkelstraten. Van leegstaande winkels worden de ramen nogal eens witgekalkt. Wanneer ze het beeld van een gletsjerlandschap aanbrengt op een winkelraam is dat niet enkel een schildering van een landschap, het is ook een bedenking over het functioneren van onze maatschappij, hoe onze leefomgeving verandert en verglijdt net zoals die gletsjers. Door het aanbrengen van contouren van de overliggende winkelpanden in het uitstalraam over het landschap heen versterkt ze die connotatie.

Karen Vermeren, *Vergletsjeringen in Sint-Niklaas*, Ankerstraat 97, 2013, acryl en kalk op het raam

“Ik neem de structuur van het gebouw over in mijn tekening en combineer die met die van de grot...”

BIJVENDE IN VERWONDERING Veel werk verdwijnt na een tentoonstelling. Hoe staat Karen Vermeren daar tegenover? “Ik vind het wel mooi dat het werk niet meer bestaat, het onderstreept juist dat dit landschap nog steeds in ontwikkeling is. In situ-werk is altijd een interessante uitdaging.” En uiteraard komt er naast die plaatsgebonden ingrepen ook werk tot stand dat blijvend kan getoond worden. Ze heeft in maart van dit jaar een residentie gedaan in een glasstudio in München, waar schilderijen op grote formaten in glas kunnen gebrand worden. De oude technieken vinden inderdaad hedendaagse toepassingen. Misschien mondt dat wel uit in een nauwere samenwerking. Tot op heden houdt zij het bij kleinere formaten die ze met haar oven de baas kan. Voor haar tentoonstelling in de Vereniging voor Actuele Kunst CIAP in Hasselt liet Karen Vermeren zich enerzijds inspireren door haar bezoek aan de Etna op Sicilië. Deze vulkaan is het resultaat van de botsing tussen twee tektonische platen, is nog steeds actief en komt af en toe tot uitbarsting. Enerzijds is er de vruchtbare bodem op de hellingen die zorgt voor heel wat landbouwactiviteit en anderzijds is de vulkaan een grote toeristische attractie die in de winter ook nog veelvuldig skiërs en snowboarders aantrekt. Er is een hotel en een skilift, beide moeten af en toe eens worden herbouwd. Het is dus een landschap dat haar aanspreekt, een landschap van extremen met juist in de lente wanneer de sneeuw stilaan smelt heel sterke zwart-wit contrasten, dan komt de zwarte lavasteen langzaam bloot te liggen omringd door nog aanwezige sneeuw. Het gebouw van CIAP is een oude gelatinefabriek die in oktober van dit jaar verlaten wordt voor een nieuwe locatie. Ook

Karen Vermeren, *Zonder titel*, 2005, acryl en houtskool op papier, A3

die ruimte sprak haar aan, met zijn uitgesproken structuur van de dakspanten waaruit ze tegengestelde krachten als duwen en trekken meteen kon afleiden. Die tegenstellingen eisen telkens weer haar aandacht en interesse, ze ziet daarin een allegorie voor wat er rondom ons maatschappelijk aan de gang is.

De locatie drijft haar tot het maken van twee boeken. Het ene is een boek dat helemaal in zwart-wit is opgebouwd en voornamelijk door uitsnijdingen is tot stand gekomen, het tweede is een boek in een boek, waar ook kleur en doorzichtig materiaal in meespelen. Het zijn kunstwerken die je dus nooit in één oogopslag kunt zien, je moet ze manipuleren om steeds weer nieuwe en onvermoede aspecten ervan te ontdekken. Zo is het ook wanneer je in een ruimte of een landschap wandelt en telkens vanuit andere gezichtspunten nieuwe elementen en invalshoeken exploreert.

Haar tentoonstelling omvatte daarnaast een reeks grote glasschilderingen die een boeiend samenspel tonen van de

vulkaan en de architecturale elementen van het gebouw. Een editie van 14 van elkaar verschillende multiples van gebrand glas wordt naar aanleiding van deze tentoonstelling bij CIAP uitgebracht.

Actief, leergierig en blijvend in verwondering, werkt Karen Vermeren ondertussen aan Sint-Lucas Antwerpen en is ze daar bezig met haar doctoraat in de kunsten. *Breuklijnen: Op zoek naar nieuwe artistieke representaties voor het geologische landschap* is de titel van haar onderzoek. Het stelt de traditionele opvattingen van landschapsschilderkunst ter discussie en gaat op zoek naar nieuwe vormen van tweedimensionale representatie. Het boeiende bij dergelijke doctoraten is dat niet enkel mensen uit het kunstmilieu hierbij worden betrokken, maar evenzeer wetenschapsmensen, dat opent nieuwe perspectieven en is verrijkend voor zowel de wetenschappen als voor de kunsten.

—

DAAN RAU

INFO Tentoonstellingen met werk van Karen Vermeren - *Erscheinung*, groepsexpositie met Caroline Coolen, Karl Mechnig en Stefan Serneels, PAK, Gistel, opening 2 november 2014
 #18: North Atlantic Ridge, Salon Blanc, eendagsinitiatief bij kunstenaar Yves Velter, Romestraat, Oostende, 25 oktober 2014 - 50 jaar Beursschouwburg, groepsexpositie met o.m. Walter Swennen, Rinus Van de Velde en Anne-Mie Van Kerckhoven, Beursschouwburg, Brussel, opening 5 februari 2015 **WEBSITES** <http://www.karenvermeren.be/> - <http://vimeo.com/84437271>
 (Etna, boek 1) - <http://vimeo.com/84437936> (Etna, boek 2)